

Ο ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΣΤΟ *CONTINUUM* Η' *DISCRETUM* ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ – ΤΕΧΝΗΣ

Δήμητρα Μερμίγκη

Αρχιτέκτονας (Ε.Μ.Π.)

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Αρχιτεκτονικής (Ε.Μ.Π.)

Υπ. Δρ. Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών

(Σ.Ε.Μ.Φ.Ε., Α.Κ.Ε.Δ.), Ε.Μ.Π.

Περίληψη

Στον όρο *διάκοσμος* συνυφαίνεται η έννοια του κόσμου. Καθώς στο διάκοσμο αναγνωρίζεται πρωταρχικά η αιτιατή διάστασή του ως στολισμού στη φύση, ο διάκοσμος κυριαρχεί ως μιμητικό - αναπαραστατικό κατασκεύασμα και εμφανίζεται ποικιλότροπα στα πολιτιστικά περιβάλλοντα. Υπό αυτή την οπτική το εννοιολογικό υπόβαθρο του διακόσμου οριοθετεί ένα οργανικό σύνολο σχέσεων (μοτίβων και μοτιβισμών) με κύριο αποδέκτη τις τέχνες και μέρους των επιστημών. Σε αυτήν την εμπλοκή σκιαγραφούνται εν δυνάμει συνάφειες ή αισθητικοί - φιλοσοφικοί διάυλοι επικοινωνίας στο continuum του γνωσιολογικού αρχαιο-ελληνικού τρίπτυχου *μαθηματικά - μουσική - αστρονομία*. Ο *Μικρός και Μέγας Διάκοσμος* του Δημόκριτου (ή του Λεύκιππου), ή η *Διακοσμία* του Εμπεδοκλή αρθρώνουν τις πρώτες κοσμοθεωρήσεις ακολουθούμενες από τις «πρώτες αρμονικές»

φιλοσοφικών αρχών ή αστρονομικών παρατηρήσεων. Ενώ η παραπάνω διαλεκτική διαφαίνεται ολιστικά στην Αρχαία Ελληνική Σκέψη, αποκαθίσταται ως διακριτή στη Δυτικοευρωπαϊκή και τη παγκόσμια διανόηση. Με δεδομένες τις σύγχρονες κοσμοθεωρίες, ο διάκοσμος μεταμορφώνεται από κατασκευάσμα σε σχέση για να περιγράψει το απεριόριστο ή το ακαθόριστο των διαδρομών σε πλασματικούς κόσμους. Μέσα από την εφαρμογή παραμετρικών εξισώσεων και μοντέλων (όπως αυτό της αυτό – ομοιότητας) μεταμορφώνεται σε απεριόριστο σύμπλεγμα σχέσεων πραγματικών ή virtual δικτυακών χώρων. Οι δυνατότητες αυτές δίνουν νέες κατευθύνσεις στο εννοιολογικό πλαίσιο του διακόσμου, της σχέσης με το χώρο και των γνωσιολογικών και καλλιτεχνικών πεδίων. Η ανακοίνωση παρουσιάζει το αισθητικό - αισθητηριακό αυτό φαινόμενο *διάκοσμος* και τις εννοιολογικές μεταμορφώσεις του μέσα από τα παραπάνω πεδία όπως καταγράφονται μέσα από κοσμο - θεωρίες, θεωρήσεις. Σε δεύτερο επίπεδο παρουσιάζεται ο διάκοσμος ως αυτόνομος δείκτης και αποδέκτης κρίσεων για καλλιτεχνικές δημιουργίες προϊόντων κοσμοθεωρήσεων.

Λέξεις κλειδιά

Διάκοσμος, *continuum*, *discretum*, ornament, παραμετρικό.

Το παρόν κείμενο παρουσιάζει το εννοιολογικό υπόβαθρο του όρου *διάκοσμος* με αναφορά στο *continuum* ή *discretum* του τρίπτυχου φιλοσοφία - επιστήμη - τέχνη. Σε δεύτερο επίπεδο θα σκιαγραφηθεί ο χαρακτήρας του διακόσμου ως αυτόνομου δείκτη και αποδέκτη κρίσεων σε καλλιτεχνικές δημιουργίες προϊόντων φιλοσοφικών και επιστημονικών κοσμοθεωρήσεων.

Στον όρο *διάκοσμος* συνυφαίνεται η έννοια του κόσμου: Η ελληνική λέξη *διά-κοσμος* προέρχεται από τη λέξη *κόσμος* (Σταματάκος, 2006:261,545) (Lalande, 1960:862) που σημαίνει τάξη. Επομένως ο *διάκοσμος* εκτός από το στολισμό αφορά και στις σχέσεις συγκροτημένων συστημάτων στολισμού. Η διατεταγμένη, αιτιατή θέση του στη φύση ως στολισμός φέροντος νοήματος (Man, 1992: 28) καθιστά το *διάκοσμο* κυρίαρχο μιμητικό, αναπαραστατικό κατασκευάσμα ή εύρημα, με πολυδιάστατες εκφάνσεις στα πολιτιστικά περιβάλλοντα υπαγωγής. Η παραπάνω συστοιχία δημιουργίας – τάξης – διακόσμου αναπτύσσεται σε όλο το εύρος των αισθήσεων και της αντιληπτικότητας μας. Ως τέτοιας υφής και εύρους πολιτισμικό προϊόν αναφέρεται από το μύθο, τις θεογονίες, τις κοσμογονίες, συμπράττει με το ιστορικό γεγονός και τις περί αυτού κόσμο-θεωρήσεις. (Μερμύκη, 2012, 219-236). Στα ομηρικά έπη ο *διάκοσμος* περιγράφεται σε ένα χρηστικό και πολύτιμο αντικείμενο, την ασπίδα του Αχιλλέα, μυθικό έργο τέχνης και τεχνικής (Ομήρου, *Ιλιάδα*, ραψ. Σ': 474-608). Την ίδια στιγμή εξακτινώνει αυτή τη δράση στην επικοινωνία, τη διατήρηση της μνήμης, τη γνώση, την εκμάθηση, την ψυχαγωγία, τον καλλωπισμό κλπ. Αξιολογείται έτσι ως συστατικό κοινωνικών πρακτικών, οντολογικών αναζητήσεων, αισθητικών αξιών και ομόλογο της αναδυόμενης επιστήμης και των εγκύκλιων τεχνών. Παραμένει ωστόσο ένα εν δυνάμει αυτόνομο εγχειρίδιο περιγραφής, κατανόησης και απόδοσης της τάξης και της διάταξης των συστημάτων του κόσμου. Μια τέτοια αξιολόγηση τοποθετεί το *διάκοσμο* εντός ενός θεωρητικού πολυεπίπεδου σχήματος με σημειολογικές προεκτάσεις.

Ένας προσδιορισμός του διακόσμου θα μπορούσε να είναι η *όψις* (θεαματικός *διάκοσμος*), ένα από τα έξι μέρη της τραγωδίας κατά το ποιόν όπως αναφέρονται στο έργο *Περί Ποιητικής* του Αριστοτέλη. Η *όψις* (θεαματικός *διάκοσμος*), που προσδιορίζει μεταξύ άλλων το σκηνικό *διάκοσμο* συνδέεται με τον τρόπο που γίνεται η *μίμησις*. Κυρίως συνδέεται

και με ένα άλλο μέρος της τραγωδίας: το *ἦθος* δηλαδή το χαρακτήρα (Συκουτρής, 1999: 52-53). Κάτω από «θεατρικού τύπου» ερμηνείες και ποιότητες ο διάκοσμος συνδιαλέγεται με τη *μορφή* (εξωτερική μορφή) ή *ὄψις* και το χαρακτήρα ή *ἦθος* ενός πράγματος όπου οι δύο όροι διαμορφώνονται κάτω από την επήρεια φυσικών ή πολιτιστικών αισθητικών πλαισίων. Επιχειρώντας μια σχηματοποιημένη διατύπωση, ο ορισμός του θα μπορούσε να αποδοθεί μέσα από τους μετασχηματισμούς του εννοιολογικού σχήματος *μορφή – περιεχόμενο*. Σε απόρροια του παραπάνω συνεπικουρεί το αξιακό σχήμα *ουσιώδες – επουσιώδες* και ο αποχρών λόγος του σχήματος αυτού. Τα προαναφερθέντα με τη σειρά τους προκύπτουν από πρωτεύοντα σχήματα όπως το εννοιολογικό σχήμα *Ουσία – Ταυτότητα*,¹ με δευτερεύοντα το διαποίκιλμα, το συμπίλημα, το περίσσειμα, το περιττό, το επίθετο ή το επιπλέον. Σε μία άλλη εκδοχή ο διάκοσμος θα μπορούσε να ορισθεί εξίσου ως σχέση μέσα από συναρτήσεις μιας ή περισσότερων μεταβλητών. Στην πρώτη περίπτωση είναι αναγκαία η διευκρίνιση της μεταμόρφωσης του περιεχομένου των παραπάνω εννοιών σε συνάφεια με το εκάστοτε πολιτισμικό ιστορικό πλαίσιο. Στη δεύτερη περίπτωση η εκκίνηση θα μπορούσε να επικαιροποιηθεί από καθαρά μαθηματικά (χωρίς σημαίνον και σημαινόμενο) με την προβληματική της εφαρμογής σε υφιστάμενα παραδείγματα διακόσμου. Μια τρίτη προσέγγιση ορισμού συνδυαστική των δύο παραπάνω θα έδινε ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα. Σύμφωνα με τα παραπάνω ο διάκοσμος θα μπορούσε να οριστεί ως η δυναμική σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ στοιχείων ή συνόλων και προσδίδει σε αυτά τα αισθητικά φαινόμενα χαρακτηριστικά και αξίες του που διέπονται από εγγενή επιστημονικά γνωρίσματα όπως οι μαθηματικές και γεωμετρικές

¹ «Η έννοια της ταυτότητας συνήθως συνδέεται με την αντίληψη κάποιας σταθερής και παραμόνιμης ουσίας ή οντότητας, αντιδιαστελλόμενης προς γνωρίσματα θεωρούμενα επουσιώδη και επιφανειακά» (Βιρβιδάκης, Λέκκας, 2003: 53).

αρχές. Τέλος ένας άλλος ορισμός με εκλεκτικιστικά γνωρίσματα θα μπορούσε να είναι ο εξής: ως διάκοσμος καλείται το πέραν της ελάχιστης και αναγκαίας δομής συστατικό ενός πράγματος ή ενός συνόλου με φαινόμενο σκοπό να προσδώσει αισθητικές – αισθητηριακές ποιότητες και αποχρώντα λόγο τις παραπάνω επιστημονικά ελέγξιμες αισθητικές αξίες. Στις παραπάνω προσπάθειες προσέγγισης και απόδοσης ορισμού ο διάκοσμος αποτελεί εκτός των άλλων ένα αξιολογικό εργαλείο περιγραφής και νοηματοδότησης των δυνητικών ή καθολικών κοσμοθεωρήσεων με φιλοσοφικό (και ειδικότερα αισθητικό) έρεισμα. Υπό αυτήν την οπτική το εννοιολογικό του υπόβαθρο οριοθετεί ένα οργανικό σύνολο σχέσεων με κύριο αποδέκτη τις τέχνες και έδρα αναφοράς το πεδίο μέρους των επιστημών. Μοιραία λοιπόν συνδιαλέγεται εκτός από τη φιλοσοφία και τις τέχνες, με τα μαθηματικά, τη γεωμετρία και τα κυρίαρχα αναλυτικά τους εργαλεία. Σε ακολουθία με τα παραπάνω, μια απλουστευτική εκδοχή των μαθηματικών όρων *continuum* και *discretum* οριοθετεί τα σημαίνοντα - σημααινόμενα του διακόσμου με τα αντίστοιχα του τρίπτυχου Φιλοσοφία, Επιστήμη και Τέχνη, στο εύρος του ιστορικού χρόνου. Ένα μέρος αυτού του corpus σχέσεων προσδιορίζει τα εν γέννη χαρακτηριστικά του διακόσμου όπως είναι το μοτίβο και ο μοτιβισμός προερχόμενα από γραμματικές σχημάτων γεωμετρίας - αριθμησης, λόγου, συμπεριφοράς, κίνησης, ήχου, κλπ.

Ο προσδιορισμός του κόσμου ως «πεπερασμένο και ιεραρχικά διατεταγμένο νομοτελειακό σύστημα αναγνώρισης της δομής της φύσης» (Lalande, 389, 862, 389) ξεκινά από τους αρχαίους Έλληνες προσωκρατικούς, τους πυθαγόρειους, τους κλασικούς φιλοσόφους (Πλάτωνα, *Φαίδων* 97c, *Συμπόσιο* 209A, *Νόμοι* 853 A) και συνεχίζεται στη σύγχρονη φιλοσοφία. «Η λέξη κόσμος, διακοσμώ, [...] υποδηλώνουν ότι μεταφέρονται ή πάντως χρησιμοποιούνται έννοιες της ανθρώπινης καθημερινότητας για την περιγραφή και εξήγηση του σύμπαντος»,

ισχυρίζεται ο Karl Popper σχολιάζοντας τον Προσωκρατικό Φιλόσοφο Ηράκλειτο (Popper, 2002: 19). Σε αυτήν την εμπλοκή σκιαγραφούνται εν δυνάμει συνάφειες ή αισθητικοί - φιλοσοφικοί διάυλοι επικοινωνίας στο συνεχές (continuum) του γνωσιολογικού αρχαιο-ελληνικού μαθηματικού τετράπτυχου (τετραωδίου): αριθμητική, μουσική, γεωμετρία, αστρονομία. Ο *Μικρός και Μέγας Διάκοσμος* του Προσωκρατικού Φιλόσοφου Δημόκριτου (και του Λεύκιππου), ή η *Διακοσμία* του Προσωκρατικού Φιλόσοφου Επίκουρου (ο όρος *Διακοσμία* που συναντάται στη θεωρία του σημαίνει το κενό μεταξύ των κόσμων),² αρθρώνουν τις πρώτες κοσμοθεωρήσεις ακολουθούμενες από τις «πρώτες αρμονικές» φιλοσοφικών αρχών ή αστρονομικών παρατηρήσεων. Η «διακοσμητική» τρίγλυφος, τριμερής, χαρακτηριστική της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής, βρίσκεται πιθανώς σε συνάφεια με τους τρεις περιεχόμενους *διαστηματικούς λόγους* εντός των τετραχόρδων στη μουσική καθώς και με τον πάντα προβληματικό χωρισμό μιας ακέρατης αξίας δια τρία. Σε αντιστοιχία ενδεχομένως με το χρωματικό τετράχορδο και το περιέχον τριημιτόνιο σε αυτό αναγνωρίζεται η συνάφεια της τριγλύφου στη ζωφόρο πάνω στον επονομαζόμενο αρχιτεκτονικό δωρικό ρυθμό. Το γνωστό αρχιτεκτονικό πρόβλημα τη γωνιακής τριγλύφου (Ορλάνδος, 1995: 222-231) επικαιροποιεί την λειτουργική, μορφολογική και δομική σημασία του διακόσμου. Τα παραπάνω καλλιεργούν εύλογα την εικασία ότι τέτοιες λεκτικές και νοηματικές συνάφειες προδιαθέτουν σε ομόρριζες (ίσως γλωσσικού τύπου) υπερδομές που επισφραγίζονται με τις πολύτροπες όψεις διακόσμου κατά τους αρχαίους χρόνους τουλάχιστον, στο παράδειγμα που προαναφέρθηκε.

² Η *Διακοσμία* συναντάται στον Επίκουρο (341 π.Χ. - 270 π.Χ.). Στη θεωρία του είναι τα διαστήματα που χωρίζουν τους κόσμους και που είναι προφυλαγμένα από τις κινήσεις που παράγονται μέσα σε αυτούς. Με μία έννοια περιγράφουν το κενό μεταξύ των κόσμων. λατ. intermundia, γρμ. Intermondes (Lalande, 1951: 389).

Και ενώ η περιγραφείσα διαλεκτική διαρθρώνεται ολιστικά στην Αρχαία Ελληνική Σκέψη, μεταπίπτει σε διακριτή εκκινώντας από το λατινικό κόσμο, και φθάνοντας στη Δυτικοευρωπαϊκή και την παγκόσμια διανόηση. Στο continuum του αρχαίου κόσμου προτάσσεται η λατινική ρήση *Varietas delectat* («η ποικιλία τέρπει»). Η διατύπωση αυτή προσδιορίζει μια νέα κλιμάκωση αισθητικών κριτηρίων και αξιών: με την παράδοξη προκύπτουσα πρόταση *αδιάφορο ενδιαφέρον*, η αισθητική εκκινείται από το *μπανάλ*, το ενοχλητικά συνηθισμένο και βαρετό, έως το ασύλληπτο, τη συναισθηματική εμπειρία του απείρου και μια πρώιμη υπαρξιακή αναζήτηση για την ταξινόμηση του κόσμου. Συγχρόνως εγκαθιδρύεται μια νέα κοσμοθεώρηση για την τέχνη του θεάτρου των ρωμαϊκών χρόνων καθώς εισάγονται στα επίγονα έργα της κωμωδίας τα σκώμματα (Αδάμ-Βελένη, 2006), διακοσμητικά, φραστικά παίγνια, άσχετα με τη δραματουργική εξέλιξη. Αυτές οι *παραβάσεις* προαναγγέλλουν και αποτελούν απτά παραδείγματα της υποκειμενικότητας και του *γούστου* στις τέχνες. Μοιραία γίνεται σταδιακά θραύση και στη συνέχεια πλήρης αυτονόμηση των διακριτών μερών του τριφυούς δρώμενου (Κίνηση – Λόγος – Μέλος),³ και εδώ τα επίγονα της τραγωδίας δράματα αποτελούν ένα εύστοχο παράδειγμα. Ως απόρροια της τομής αυτής εμφανίζεται ένα νέο είδος διασκέδασης, το θέαμα (*spectacle*), με κύριο αποδέκτη τις τέχνες και την αρχιτεκτονική θεάτρου έως τις μέρες μας (Μερμίγκη, 2015, 06).

Μία συνέχεια στη λατινική εκδοχή για τη διάταξη του κόσμου παρουσιάζεται και μέσα από ένα ισχυρό ιστορικό προσωπείο του διακόσμου: το continuum των *baroque* εκδοχών του. Εδώ θα πρέπει να γίνει μια απαραίτητη διευκρίνιση για τα καλλιτεχνικά στυλ και τις περιόδους τέχνης που πραγματώνονται ετεροχρονισμένα και διακριτά σε κάθε τέχνη. Ο όρος *exuberance* (Coletti, 2010), δανεισμένος από τη

³ Λέκκας Δ., «Γενική εισαγωγή: Το πλαίσιο της θεματικής ενότητας», στο *Διαλεκτικοί συσχετισμοί – Θεωρία της Ελληνικής μουσικής* (Πάτρα 2003): 45.

σύγχρονη επίπλαστη οικονομική ευμάρεια αποτυπώνει μια μεταμοντέρνα εκδοχή της *Αφήγησης* της ιστορικής περιόδου Baroque (1600-1750):⁴ Σε ένα πρώτο επίπεδο φέρεται επίγονος του προαναφερθέντα λατινικού κόσμου και σε ένα δεύτερο ως αισθητικός εκφραστής της *Μοναδολογίας* του μαθηματικού και φιλόσοφου G. Leibniz (1646-1716). Ο Γάλλος φιλόσοφος G. Deleuze υποστηρίζει ότι το έργο του Leibniz επηρέασε την ιστορική περίοδο του Baroque⁵ καθώς και πολλές θεωρίες για τη σύγχρονη τέχνη και επιστήμη με baroque οπτική (Deleuze, 2006:27-28).

Τους τελευταίους αιώνες με την μεγάλη ειδίκευση στα διακριτά τμήματα των επιστημών νέες κοσμοθεωρίες δημιουργούνται ή αναπαράγονται ή ανακυκλώνονται ή αντικαθιστούν τις παλιές. Χαρακτηριστική είναι η αντικατάσταση του πεπερασμένου Κόσμου της Αρχαιότητας (Κόσμου του Αριστοτέλη) και του Μεσαίωνα από το κοσμοείδωλο του άπειρου γεωμετρικοποιημένου χώρου⁶. Ο συγκεκριμένος χώρος (π.χ. το σύνολο των τόπων του Αριστοτέλη), αντικαθίσταται από τον αφηρημένο χώρο της ευκλείδειας γεωμετρίας η οποία εφαρμόζεται στον πραγματικό χώρο. Ο χρόνος και ο χώρος μετακινούνται από την απολυτότητα τους: Η νευτώνεια θεωρία υποκαθίσταται από τη θεωρία της σχετικότητας. Το σύμπαν είναι χωρόχρονος και είναι το σύνολο των γεγονότων, ή των φαινομένων, μια τετραδιάστατη πολλαπλότητα.

Κάτω από την επιρροή των σύγχρονων κοσμοθεωριών, ο διάκοσμος εγκαταλείπει οριστικά την υλική και αισθητική συμμετοχή του στο αντικείμενο – έργο τέχνης. Ειδικότερα από τον 20^ο αιώνα και μετά η

⁴ Εδώ αναφορά στο εικαστικό Baroque: «συνδέεται με το κίνημα της Αντιμεταρρύθμισης και ειδικά με το τάγμα των Ιησουϊτών. Η εμπλοκή του θεατή με την ίδια τη διάρθρωση της εκκλησίας και οι θρησκευτικές αφηγήσεις που κυριαρχούν στους τοίχους εξυπηρετούν συνειδητά και προσηλυτιστικούς σκοπούς» (Reid & κ.α., 1985).

⁵ Εδώ προτείνεται διευκρίνιση ως προς τη γενικότητα της άποψης του Deleuze για το baroque καθώς εκφράζεται με διαφορετικούς τρόπους, σε διαφορετικές χρονικές περιόδους σε χώρες και τέχνες. «...Ο όρος χρησιμοποιείται κατ' επέκταση... και στη μουσική, για να υποδηλώσει την περίοδο ανάμεσα στον Μοντεβέρντι (-1643) και τον Γ.Σ.Μπάχ (- 1750)» (Reid & κ.α., 1985: 191).

⁶ Κατά τον Alexandre Koyré (1892 - 1964), δύο είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που διαχωρίζουν τον αριστοτελικό κόσμο από τις σύγχρονες κοσμοθεωρίες που συνδέονται με το κοσμοείδωλο του απείρου γεωμετρικοποιημένου χώρου στο πιο διάσημο έργο του: *Από το κλειστό κόσμο στο Άπειρο Σύμπαν*, μια σειρά από διαλέξεις στο The Johns Hopkins University, το 1959 (Μπαλτάς, 1999, Alexandre Koyré).

αντιμετώπιση του διακόσμου ως σχέση επικαιροποιείται στην επιστήμη και την επιστημονική τεκμηρίωση. Για παράδειγμα, μαθηματικές θεωρίες (του 20^{ου} αιώνα), διαχειρίζονται θέματα γύρω από τη συμμετρία στους διακόσμους που εμπλουτίζονται από διάφορους μελετητές.⁷ Η τέχνη παρακολουθεί τα επιστημονικά και φιλοσοφικά δρώμενα με πρόσχημα το διάκοσμο στο έργο του Ολλανδού εικαστικού Maurits Cornelis Escher (1898 –1972). Η δημιουργία κόσμων εντός άλλων κόσμων, οι μη κατασκευάσιμοι κόσμοι, η κανονική διαίρεση του επιπέδου και η ψευδαίσθηση του απείρου υποδηλώνουν νέες αντιλήψεις και κοσμοθεωρήσεις με εργαλεία άλλες γεωμετρίες εκτός της Ευκλείδειας. (Escher, 2004, 2001).

Η αρωγή της τεχνολογίας στην επιστημονική αναζήτηση καθιερώνει το διάκοσμο ως κυρίαρχο σύμπλεγμα σχέσεων για να περιγράψει το απεριόριστο ή το ακαθόριστο των διαδρομών σε πλασματικούς κόσμους. Μέσα από την εφαρμογή παραμετρικών εξισώσεων (όπως αλγορίθμων) και μοντέλων (όπως αυτό της αυτό-ομοιότητας) δημιουργούνται πραγματικοί ή virtual δικτυακοί χώροι. Συγκεκριμένα, ο παραμετρικός σχεδιασμός περιγράφει ένα σύνολο σχέσεων μεταξύ διακριτών στοιχείων ενός δυνητικού αντικειμένου και όχι τη σταθερή γεωμετρία του αντικειμένου. Αυτό δίνει τη δυνατότητα πολλαπλών εναλλακτικών λύσεων από ένα αρχικό αντικείμενο. Το παραμετρικό μοντέλο είναι πολυμορφικό και κατασκευάσιμο ως προς όλες τις δυνητικές παραλλαγές της αρχικής μορφής. Υπό αυτήν την οπτική ο διάκοσμος – ειδικά στην αρχιτεκτονική - διαπλέκεται στην εισαγωγή του παραμετρισμού στον σχεδιασμό. Ο προκύπτων παραμετρισμός προβάλλει το σχεδιαστικό *discretum* στο *continuum* του σχεδιασμού του αρχιτεκτονικού γίνεσθαι έως τώρα. Θα

⁷ Η πιο σημαντική για τη μελέτη της τέχνης του διακόσμου προήλθε από μαθηματικούς όπως ο A. Speiser, 1927. (E. Müller, 1944, A. Shepard, 1948, J. Garrido, 1952, NV Belov, 1956, L. Fejes Toth, 1964, D.W. Crowe, 1971, 1975, D. Washburn, 1977).

πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμα και ο μοντερνισμός παρακολουθεί σε κάποια σημεία το προβιομηχανικό αρχιτεκτονικό *continuum* σχεδιασμού.⁸ Παρόλ' αυτά ένα παραμετρικό μοντέλο δυνητικά διαθέτει εσωτερικά στοιχεία συνεχή, τα οποία θα αποκαλούσαμε *παραμετρικό διάκοσμο* ή *μετα-διάκοσμο*. Δηλαδή, υπάρχει η πιθανότητα ο διάκοσμος να διαμορφώνει μικροσκοπικό ή μακροσκοπικό *continuum* ή *discretum* αντίστοιχα, εντός των διαφόρων πεδίων επιστήμης ή τέχνης που εφαρμόζεται.

Τα παραπάνω αξιολογούν συγχρόνως το *διάκοσμο* ως το Παράδειγμα για την περιγραφή της διάκρισης του κλάδου της Αισθητικής από τη Φιλοσοφία, ήδη από τον 18^ο αιώνα (Beardsley, 1989). Το γεγονός της απεμπόλησης της Αισθητικής από τα διάφορα επιστημονικά πεδία την υποβιβάζει σε συμπλήρωμα, άλλοτε περιττό ή στοιχείο αδιάφορο στο *corpus* των επιστημών. Είναι όμως έτσι; Η απάντηση φαίνεται να είναι αρνητική καθώς με τον συνεχή κατακερματισμό της Επιστήμης σε διακριτά επιστημονικά πεδία αναδύονται κλάδοι που παρόλο το σκληρό επιστημονικό τους πυρήνα άπτονται ή χρήζουν ανάμιξης και αισθητικών πεδίων. Προς αυτήν την οδό, μία κατεύθυνση δύναται να οδηγεί σε μια προσπάθεια αντικειμενοποίησης της Αισθητικής με επιστημονικούς όρους. Μια άλλη θα μπορούσε να είναι η πλήρης απομόνωση της Αισθητικής, αποτελούμενης από απολύτως διακριτά στοιχεία, στα οποία γίνεται ανάλυση, πειραματισμός και ενδεχόμενη συλλογή συμπερασμάτων χωρίς σύνδεση με άλλες προσεγγίσεις. Τα παραπάνω νομιμοποιούν το *διάκοσμο* ως κατάλληλο πεδίο και πρόκριμα ελέγχου για τη θέση της Αισθητικής μέσα στα πεδία των επιστημών. Σε συστοιχία η διαλεκτική θέτει υπό διερεύνηση τη προβληματική για το αν η *Αισθητική αποτελεί το διάκοσμο των Επιστημών* ή ακόμα, εάν ο *διάκοσμος* διαμορφώνει το *continuum*

⁸ *The Autopoiesis of Architecture*, τ.1 & 2. Ο Patrik Schumacher εισάγει τον παραμετρικό σχεδιασμό ως το επόμενο κίνημα, που αντικαθιστά το μοντερνισμό, στην ιστορία της αρχιτεκτονικής. <http://www.patrikschumacher.com>.

μεταξύ των αισθητικών αξιών και των επιστημονικών κρίσεων εντός των επιστημών, με τις όποιες νοηματοδοτήσεις η έννοια *διάκοσμος* φέρει.

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

- Βιρβιδάκης, Σ., – Γράψας, Ν., – Γρηγορίου, – Μ., Ζωγράφου, Μ., – Λέκκας, Δ., – Παπαοικονόμου - Κυπουργού, Κ. (2003). *Τέχνες ΙΙ: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού, Διαλεκτικοί Συσχετισμοί – Θεωρία της Ελληνικής Μουσικής*, τ. Α΄, Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Αδάμ - Βελένη, Π. (2006). *Θέατρο και θέαμα στον Ρωμαϊκό κόσμο*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Μερμίγκη, Δ. (2015, 06). «Διάκοσμος και Ηθική στο έργο του Ν. Καζαντζάκη». Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο *Αισθητική και Ηθική: Σχολή Καλλιτεχνικών Σπουδών ΤΕΙ Αθήνας*, στην Αθήνα.
- Λέκκας, Δ., Γράψας, Ν. (2002). «Θέματα Ταυτότητας: Στοιχεία αναλυτικής, αφηρημένης και εφηρμοσμένης προσέγγισης». *Διαλεκτικοί συσχετισμοί, θεωρία της Ελληνικής Μουσικής*. Τ. Α΄, κεφ. 3. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Ορλάνδος, Α. (1977-1978). *Η Αρχιτεκτονική του Παρθενώνος*. Τόμοι Β΄ & Γ΄. Ανατύπωση (1995). Αθήνα: Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία.
- Μερμίγκη, Δ. (2012). «Περί μνημονικής ετερότητας του μουσειακού χώρου». Στο *Έρευνα στην Αρχιτεκτονική 2, Σχεδιασμός - Χώρος – Πολιτισμός*, ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών (σελ. 219 - 236). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Ομήρου. *Ιλιάδα*, ραψ.Σ΄: 474-608.
- Popper K. (2002). *Ο κόσμος του Παρμενίδη. Δοκίμια για τον Προσωκρατικό Διαφωτισμό*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Σταματάκος, Ι. (2006). *Λεξικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης*. Αθήνα: εκδ. Δεδεμάνδη.
- Συκουτρή, Ι. (1999). *Αριστοτέλους, Περί Ποιητικής* (Σ. Μεναρδος, μτφ.) Αθήνα: Εστία.

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία (μεταφρασμένη)

- Beardsley, M.(1989). *Ιστορία των Αισθητικών Θεωριών*. μτφ. Κούρτοβικ, Δ., Χριστοδουλίδης, Π., Αθήνα: Νεφέλη.

- Deleuze, G. (2006). *Πτύχωση. Ο Λάμπνιτς και το μπαρόκ*. μτφ. Ηλιάδης, Ν. Αθήνα: Πλέθρον
- Lalande, A. (1960). *Λεξικόν της Φιλοσοφίας* (τ. 2ος). μτφ. - επιμ., Φικιώρης, Ε. Π., Αθήνα: Πάπυρος.
- Man, T. (1992). *Δόκτωρ Φάουστους*. μτφ. Δικταίος, Α., Αθήνα: Ζαχαρόπουλος, Σ.
- Reid, H., & κ.α. (1985). *Λεξικό των εικαστικών τεχνών*. μτφ. Παππάς, Α., μτφ. Αθήνα: Υποδομή.

Ξένη βιβλιογραφία

- Coletti, M. (2010). *Exuberance*. Chichester, U.K.: John Willey & Sons Ltd.
- Gouyet, J-F (1996). *Physics and fractal structures*. Paris New York: Masson Springer.
- Moussavi, F. (2006). *The Function of Ornament*. Actar, Harvard USA.
- Guirk, J. M. (2009). *Icon Mind: The Return of Ornament*. Jecks/Moussavi/Colletti. Icon Magazine (78), σελ. 67-71.
- Riegl, Al. (1903). *Der moderne Denkmalkultus, sein Wesen, seine Entstehung*. Vienna. Tr. K. W. Forster and D. Ghirardo, «The modern cult of monuments: its character and origin», *Oppositions* 25 (1982), 20-51.
- Escher, M. C. (2001). M. C. Escher. *The Graphic work*. Köln: Taschen.
- Escher, M. C. (2004). *Visions of Symmetry*. Harry N. Abrams, Inc., New York.

Κείμενα

Μπαλτάς, Α. (1999), *Alexandre Koyré*, κείμενα και σημειώσεις του μεταπτυχιακού προγράμματος Σχεδιασμός - Χώρος - Πολιτισμός ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών.

Δικτυακοί τόποι

<http://www.patrikschumacher.com>